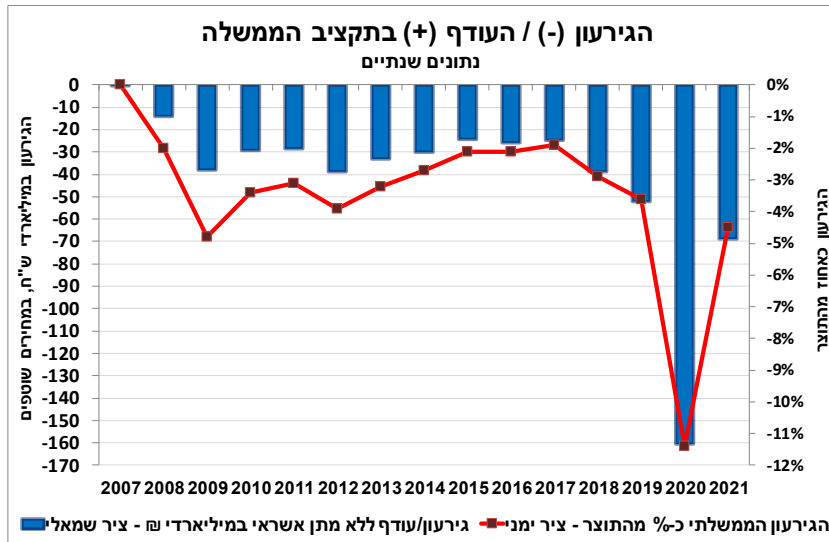

12/01/2022

השבוע במאקרו

שנת 2021 הסתכמה בגירעון תקציבי של כ-4.5% תוצר לאחר גירעון של כ-11.4% תוצר בשנת 2020

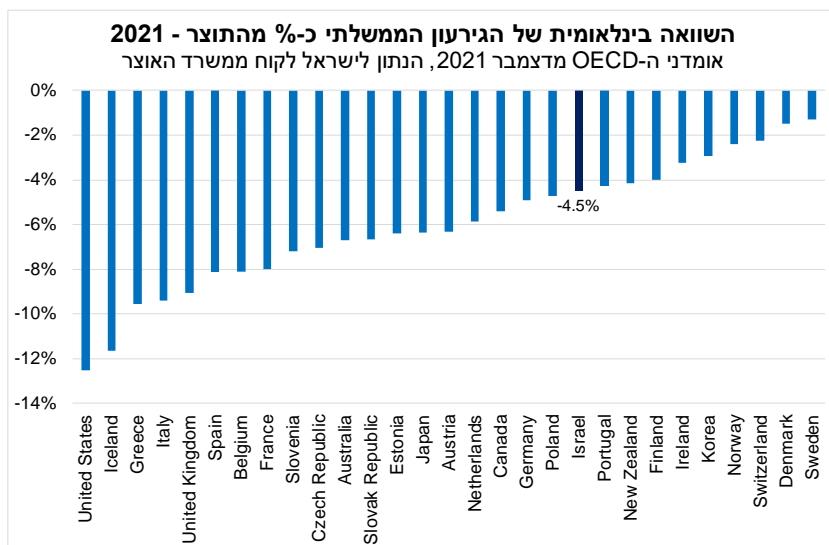

בחודש דצמבר 2021 פעילות הממשלה הסתכמה בגירעון של כ-21 מיליארד ש"ח לעומת גירעון גדול יותר של כ-22.9 מיליארד ש"ח בדצמבר 2020. לאור זאת, הגירעון המצטבר (ללא מתן אשראי נטו) במהלך שנת 2021 כולה (ינואר-דצמבר) הסתכם בכ-68.7 מיליארד ש"ח, שהם כ-40% בלבד מסך הגירעון בשנת 2020, שעמד על כ-160.1 מיליארד ש"ח.

במונחים של אחוזי תוצר, נציין כי שנת 2021 הסתכמה בגירעון תקציבי של כ-4.5% תוצר, אשר הינו נמוך משמעותית מהגירעון ב-2020 (11.4% תוצר), וכן נמוך מיעד הגירעון הרשמי של האוצר לשנה זו, שעמד על 6.8% תוצר. בהקשר זה, נציין כי הערכות הגירעון עודכנו כלפי מטה לאורך שנת 2021, על רקע השיפור המתמשך בנתוני התקציב.

ירידת הגירעון בשנת 2021, הינה בעיקר תוצאה של גידול חד בהכנסות המדינה ממסים, בעוצמה אשר הפגיעה יחסית להערכות המוקדמות. מדובר בעלייה של כ-22% (במונחים ריאליים ובשיעורי מס אחידים) לעומת שנת 2020 ועלייה של כ-21% לעומת 2019. הגידול המשמעותי יותר היה בהכנסות ממסים ישירים (עלייה של כ-28% לעומת 2020), אשר הגיע בעיקר הודות להכנסות גבוהות במיוחד מרווחי הון, על רקע ההתפתחויות החיוביות, ויתכן שחולפת, בשווקים הפיננסיים, הכנסות יוצאות דופן מפעילות ענפי ההייטק וכן כתוצאה מפעילות מוגברת בשוקי הנדל"ן. במקביל, גידול מתון נרשם בצד ההוצאות, כאשר סך ההוצאות מתקציב המדינה בגין תכנית הסיוע הכלכלי להתמודדות עם משבר הקורונה, הסתכמו בשנת 2021 בכ-55.5 מיליארד ש"ח, לעומת 68.6 מיליארד ש"ח בשנת 2020. כמו כן, נציין כי שיעור הביצוע הכולל של תכנית הסיוע עומד על כ-93%, 175 מיליארד ש"ח מתוך מסגרת של 187.7 מיליארד ש"ח.

הגירעון התקציבי של ישראל ב-2021 נמוך בהשוואה בינלאומית; יעד הגירעון לשנת 2022 עומד על 3.9% תוצר, אך לאור התפשטות זן האומיקרון והשפעתו הכלכלית, וכן לנוכח האפשרות של צמצום בהכנסות המדינה, הגירעון עלול להיות גבוה יותר ב-2022

נתוני התקציב של כלכלת ישראל לשנת 2021 בולטים לחיוב בהשוואה בינלאומית. בתרשים המצורף, מוצגת השוואה של הגירעון הממשלתי כאחוז מהתוצר בשנת 2021 בקרב מדינות ה-OECD, זאת בהתאם לאומדני הארגון מחודש דצמבר 2021. הנתון עבור ישראל לקוח ממשרד האוצר.

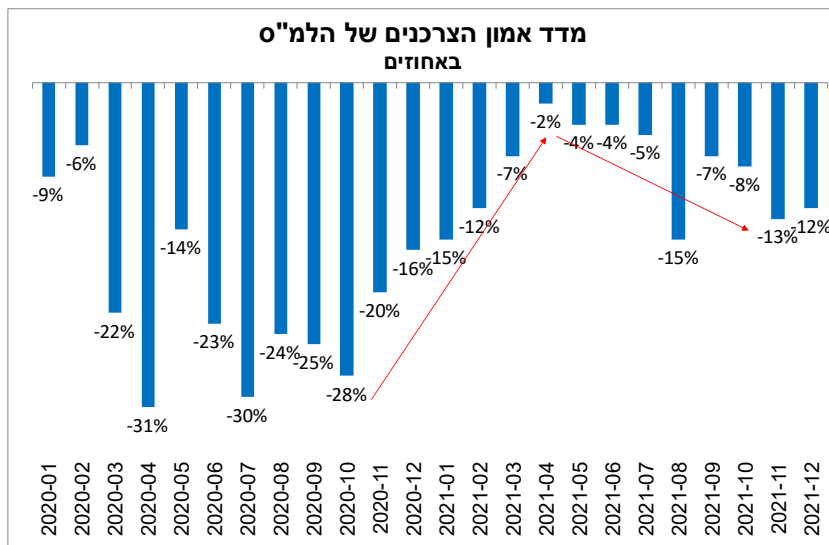
כפי שניתן לראות בתרשים, שיעור הגירעון התקציבי של ישראל אשתקד (כ-4.5% תוצר) היה בשליש התחתון של מדינות ה-OECD, כלומר נמוך ביחס לרוב מדינות הארגון. בין המדינות בהן נרשם אשתקד גירעון תקציבי גדול, ניתן לציין את ארה"ב, מדינות אירופה שסובלות מחובות גבוהים – איטליה ויוון, ומדינות אירופה הגדולות – בריטניה, ספרד וצרפת. מנגד, במדינות סקנדינביה ובדרום קוריא, נרשמו גירעונות נמוכים בהשוואה לישראל. כמו כן, יש לציין כי בישראל נרשם השיפור המשמעותי ביותר בגירעון בשנת 2021 ביחס לגירעון בשנת 2020, מבין מדינות ה-OECD. בישראל נרשמה ירידה של כ-6.9% תוצר בגירעון לעומת ירידות נמוכות יותר באופן משמעותי במרבית המדינות, שאף בחלקן נרשמה עלייה בגירעון ב-2021.

לסיכום, נתוני התקציב לשנת 2021 הצביעו על שיפור משמעותי בפרופיל הפיסקאלי של המשק הישראלי, בהשוואה לשנת 2020 וכן ביחס להערכות מראשית השנה, זאת בעיקר הודות לגידול חד בצד הכנסות המדינה. אולם, לא מן הנמנע שהגידול

המואץ והחריג בהכנסות המדינה לא יימשך באותה עוצמה גם בשנת 2022, זאת על רקע מספר גורמים, ובהם: העלאת מס הרכישה לדירה שאינה יחידה (ב-28.11.21), אשר עשויה להביא להתמתנות במספר עסקאות הנדל"ן של משקיעים – שהן עסקאות עתירות מיסוי; אפשרות ששנת השיא בשווקים הפיננסיים לא תחזור על עצמה גם ב-2022, בין היתר, על רקע החששות סביב התפשטות האומיקרון לצד הפחתת מידת ההרחבה המוניטארית מצד בנקים מרכזיים ברחבי העולם; וכן האטה בקצב התרחבות הצריכה הפרטית, על רקע השיבושים בפעילות עקב ההתפשטות המהירה של התחלואה בקורונה. מנגד, פעילות תחום ההייטק צפויה להמשיך להתרחב ולתרום להכנסות ממסים, אם כי אין לדעת האם ההתרחבות בקצב כה מואץ תמשך.

במקביל, אם התפשטות התחלואה תימשך, באופן שיביא להחרפת ההגבלות ולפגיעה בפעילות, ייתכן שתוספת הוצאות הקורונה תתרחב אל מעבר לתכנון המקורי בתקציב 2022, אשר עומד על 6.7 מיליארד ש"ח, התפתחות אשר עלולה להביא להגדלת הגירעון. להערכתנו, שנת 2022 צפויה להסתכם בגירעון הדומה ליעד עבור שנה זו, העומד על כ-3.9% תוצר, אם כי, הסיכונים, בעת הנוכחית, מוטים כלפי מעלה לגירעון הגבוה מ-4% תוצר.

בדצמבר 2021 מדד אמון הצרכנים נותר על רמה נמוכה מעט ביחס למצב ערב המשבר

נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מלמדים כי אמון הצרכנים עמד בחודש דצמבר 2021 רמה של 12% לעומת 13%- בנובמבר.

כפי שניתן לראות בתרשים המצורף, במהלך רוב שנת 2020 עמד מדד אמון הצרכנים על רמה נמוכה משמעותית מזו שהייתה ערב המשבר. אולם, החל מסוף שנת 2020 ועד סוף המחצית הראשונה של 2021, היה מדד אמון הצרכנים במגמה מתמשכת של שיפור, זאת במקביל לבלימת התפשטות התחלואה, התקדמות תהליך החיסונים והסרתן של מרבית הגבלות הקורונה באופן שאפשר למשק לחזור לפעילות רחבה. באותה תקופה הצריכה הפרטית התרחבה בקצב מהיר.

עם הופעתם של זנים נוספים, קודם לכן דלתיא וכעת אומיקרון, שהתפשטו בהיקף נרחב, חל הידוק מסוים בהגבלות, ומדד אמון הצרכנים

החל במגמת ירידה הדרגתית. במקביל, נרשמה האטה בקצב התרחבות הצריכה הפרטית. לאור האמור, הרמה הנוכחית של מדד אמון הצרכנים משקפת הרעה מסוימת בהשוואה למצב ערב המשבר, אך הינה רחוקה מרמת השפל שנרשמה בתקופות הסגר במהלך 2020. אולם, יש לציין כי הימשכות ההתפשטות הנוכחית של זן האומיקרון, עלולה להשפיע לשלילה על אמון הצרכנים בתחילת 2022.

באשר להשפעה של העלייה בתחלואה על הפעילות עד כה, נציין כי בחינה של האינדיקטורים המהירים לפעילות שמתפרסמים על-ידי בנק ישראל, מעלה כי בימים הראשונים של חודש ינואר נרשמה ירידה בהוצאות בכרטיסי אשראי לרמה נמוכה יותר בהשוואה לחודשים קודמים (אם כי הנתונים אינם מנוכחים מהשפעות של עונתיות, ולכן עשויה להיות לכך השפעה על הנתונים), אך גבוהה יותר בהשוואה לינואר 2021 (במהלכו חל הסגר השלישי). ירידות בולטות נרשמו בעיקר בפעילות תחום התיירות, כאשר ירידות מתונות יותר נרשמו בתחומי הפעילות: חינוך ופנאי, מסעדות ודלק ותחבורה. כמו כן, נתוני הניידות מצביעים על ירידה מתונה בלבד בנוכחות במקומות העבודה. אולם, ככל שהגל הנוכחי ימשיך להתרחב, האינדיקטורים צפויים להצביע על שיבושים משמעותיים יותר בפעילות, באופן שעלול להשפיע לשלילה על הנתונים המאקרו-כלכליים של הרביע הראשון של 2022.

כתב: יניב בר

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות לאיל רז, ראש ענף כלכלה, בנק לאומי
דואר אלקטרוני: eyal.raz@bankleumi.co.il, טלפון: 076-8858039